

**WYŻSZA SZKOŁA HANDLU I USŁUG
W POZNANIU**

**ZESZYTY NAUKOWE
NR 22**

Poznań 2011

Redaktor naczelny

Kamila Wilczyńska

Rada Programowa

*Adam Budnikowski, Bogusław Fiedor, Bohdan Gruchman (przewodniczący),
Waldemar Frąckowiak, Wacław Jarmołowicz, Aleksander Panasiuk,
Ireneusz P. Rutkowski, Eulalia Skawińska*

Komitety redakcyjne

*Kazimierz Adamek (przewodniczący), Stefan Bosiacki, Krzysztof Kasprzak,
Kazimierz Rogoziński, Bernadeta Holderna-Mielcarek, Joanna Wiśniewska*

Redaktor naukowy

Kamila Wilczyńska

Recenzent

*Eulalia Skawińska
Małgorzata Domiter*

Copyright by Wyższa Szkoła Handlu i Usług
Poznań 2011

ISSN 1642-9613

Skład i druk
WYDAWNICTWO I DRUKARNIA UNI-DRUK s.j.
60-030 Luboń, ul. Przemysłowa 13
tel. 61 899 49 49 (do 52), fax 61 813 93 31
e-mail: biuro@uni-druk.pl

Spis treści

Artykuły

Przedmowa	9
Romuald I. Zalewski, Łukasz Talaga Innovativeness of manufacturing companies in Greater Poland in the period 2006-2008 Innowacyjność przedsiębiorstw przetwórstwa przemysłowego w Wielkopolsce w latach 2006-2008	13
Ireneusz P. Rutkowski Pomiar skuteczności wprowadzania nowego produktu na rynek The effectiveness measuring of the new product introduction on the market.....	27
Waldemar W. Budner Skutki oddziaływania sklepów wielkopowierzchniowych na istniejącą sieć handlową i rynek pracy w Lesznie Effects of megastores on the existing retail network and labor market in Leszno	43
Rafał Śliwiński Model organizacji trwałego wzrostu według Collinsa Collins's organizational model of persistent growth.....	59
Marceli Kosman Bezpieczeństwo narodowe i pierwsze jego kryzysy w Polsce (XI–XIII w.) National security and its first crises in Poland (11th-13 th century)	77
Elżbieta Mirecka Wykorzystywanie rajów podatkowych w procesie prania pieniędzy The usage of tax havens in the money laundering process.....	95
Władysława Łuczka-Bakuła, Lidia Jabłońska-Porzuczek Badanie opinii na temat funkcjonowania powszechnego systemu emerytalnego Research on opinion concerning functioning of general pension system	109
Sławomir Kalinowski, Dagmara Żurkiewicz Oczekiwania bezrobotnych wobec PUP w Poznaniu Expectations of unemployment to Work Office in Poznań.....	123

Joanna Smoluk-Sikorska, Aleksandra Olejnik

Stan i perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego i rynku jego produktów w Polsce
The State and Development Perspectives of Organic Farming and the Market of its Products in Poland 139

Svitlana Shevelova

Rosyjski rynek mleka – nowe tendencje w zachowaniu konsumenckim oraz w kanałach dystrybucji
The Russian milk market – new tendencies in customer's behavior and distribution channels..... 151

Małgorzata Gajowiak

Kapitał społeczny w dwóch postaciach. Przypadek Polski
Social capital in two forms. Polish case 163

Andżelika Libertowska

Prognoza kapitału społecznego menedżerów i przedstawicieli samorządu terytorialnego oraz sposoby stymulowania jego wzrostu
Forecast of social capital managers and representatives of local government and ways to stimulate its growth 177

Agata Budzyńska

Handel międzynarodowy Polski i jego znaczenie dla rozwoju gospodarczego kraju
Polish international trade and its importance for economic development 191

Agnieszka Kozera, Cezary Kozera

Znaczenie bezpośrednich inwestycji zagranicznych we wzroście gospodarczym Polski
The importance of foreign direct investment in Polish economic growth..... 207

Wiesław Siwiński

Kategorie procesu globalizacji i jego wpływ na rozwój usług turystyki
The categories of globalization process and its influence on tourism services development 217

Krzysztof Kasprzak, Matylda Awedyk

Czynniki kształtujące globalną przestrzeń turystyczną Polaków – wiek i płeć
Factors influencing Polish tourist travel to non-european destinations: age and gender..... 229

Adrian P. Lubowiecki-Vikuk

Istota funkcjonowania międzynarodowych organizacji turystyki medycznej
The nature of functioning of international associations of medical tourism ... 245

Oczekiwania bezrobotnych wobec PUP w Poznaniu

Expectations of unemployment to Work Office in Poznań

Wprowadzenie Introduction

Stwierdzenie, że bezrobocie jest poważnym problemem zarówno społecznym, jak i ekonomicznym, w dzisiejszych czasach wydaje się być truizmem. Z jednej strony brak pracy jest przyczyną wielu niekorzystnych zjawisk, w tym stopniowego pogarszania się sytuacji życiowej ludności, co jednocześnie powoduje niezaspokojenie potrzeb na oczekiwanym poziomie, z drugiej zaś strony, niezaspokojenie potrzeb wymusza ciągle poszukiwanie zatrudnienia, a także sprzyja podejmowaniu zatrudnienia w warunkach różniących się z oczekiwaniami oraz podejmowanie pracy nielegalnej. Pozostawanie bez pracy zmienia optykę widzenia zjawiska, a także perspektywę oceny działań prowadzonych przez instytucje zajmujące się pośrednictwem pracy. Ocena prowadzonych działań przez Powiatowy Urząd Pracy, a także ocena ich skuteczności jest jednym z elementów pozwalających stwierdzić, czy instytucja ta jest wystarczająco zaangażowana w działania zmierzające do inkluzji bezrobotnych. W tym celu w lipcu 2011 roku przeprowadzono pilotaż badawczy wśród bezrobotnych mieszkańców powiatu poznańskiego na temat ich oczekiwań w stosunku do działań PUP w Poznaniu. Przeprowadzone badania miały na celu określenie postulowanych zmian w działaniach tej instytucji, a także skuteczności jej działań.

Charakterystyka grupy badawczej Characteristics of the research group

W pilotażu badawczym wzięło udział 105 osób w wieku 18-64 lat, korzystających z usług Powiatowego Urzędu Pracy, przy ulicy Czarneckiego. Spośród 105 respondentów większość stanowili mężczyźni (około 60% ogółu respondentów). W grupie osób bezrobotnych uczestniczących w badaniu ankietowym pod względem struktury wiekowej najwięcej, bo aż 36% osób w wieku od 26

do 35 lat, 34% w wieku od 18 do 25 lat. Można zatem zaobserwować, że wśród respondentów z grupy badawczej 70% ankietowanych nie przekroczyło 35 roku życia, zatem struktura badanych osób nie odzwierciedla faktycznej struktury bezrobotnych. Nie mniej jednak badania pozwalają spojrzeć na oczekiwania bezrobotnych w stosunku do instytucji zajmujących się pośrednictwem pracy.

Wśród uczestników pilotażu badawczego co czwarta osoba zamieszkiwała tereny wiejskie, pozostali to mieszkańcy Poznania i innych miast z obszaru powiatu. Mimo, że wśród ogółu bezrobotnych grupa ta stanowi istotną część, wśród respondentów ich udział jest mniejszy, co wynika głównie z charakteru powiatu poznańskiego, ale również z podejścia ludności wiejskiej do bezrobocia. Osoby mieszkające na terenach wiejskich zwykle kończą szybciej edukację w porównaniu do mieszkańców miast, podejmują pracę w rolnictwie, a przez to pozostają poza oficjalnymi statystykami bezrobotnych. Mimo że faktycznie pozostają bez pracy, nie przysługuje im status bezrobotnego.

Co szósta osoba uczestnicząca w badaniu posiadała wykształcenie średnie (ogólne lub techniczne) oraz zawodowe, wyższe wykształcenie posiadały 34 osoby. Mniejsza liczba osób odpowiadających na pytania zawarte w ankiecie zaznaczyła wykształcenie gimnazjalne (6 osób) oraz podstawowe (1 osoba). Poziom wykształcenia respondentów w istotnej mierze konstytuuje ich zachowanie. Wpływa również na postrzeganie rzeczywistości a także ocenę działań PUP.

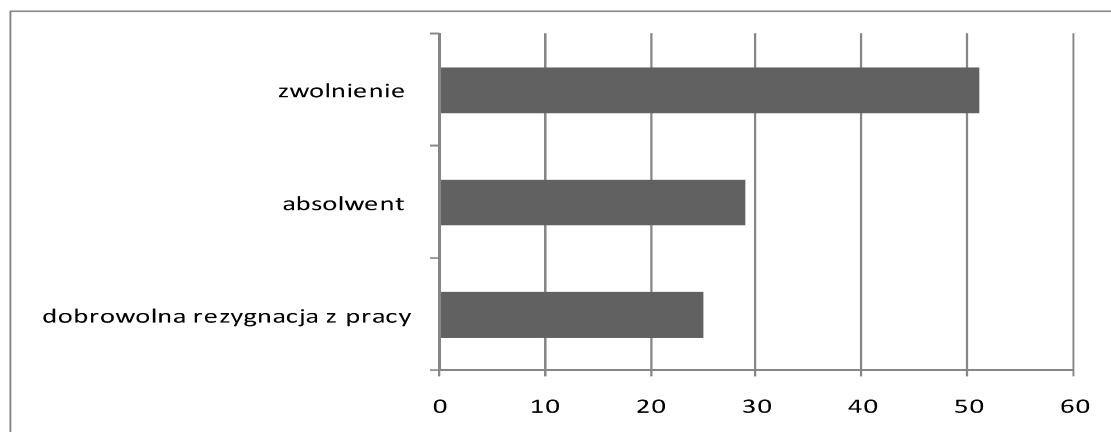
W przeprowadzonym pilotażu badawczym respondenci odpowiadali na 26 pytań dotyczących zarówno ich sytuacji społeczno-ekonomicznej, jak i oceny działań i instrumentów pomocowych PUP w Poznaniu.

Sytuacja społeczno-ekonomiczna respondentów ***Socio-economic situation of respondents***

Trudności w utrzymaniu pracy są coraz częstsze. Zmiany technologiczne oraz coraz większa technicyzacja procesów produkcyjnych powodują, że ludzie stają się zbędni. Według Bauman'a stają się „ludźmi-śmieciami”. Nie wnosząc bezpośrednio nic dla społeczeństwa zostają z niego wykluczeni i pozbawieni de facto uczestnictwa w życiu społeczno-ekonomicznym. Około 50% badanych zapytanych o przyczynę posiadania aktualnie statutu osoby bezrobotnej odpowiedziało, iż zostało zwolnionych z pracy (wyk. 1). Najczęściej zwalniane były osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym, co można wytłumaczyć ich relatywnie niskimi umiejętnościami praktycznymi niezbędnymi na stanowiskach niższego szczebla i jednocześnie brakiem odpowiedniego wykształcenia pozwalającego zasiadać na stanowiskach kierowniczych. Na tak znaczną ilość zwolnień mogły mieć również wpływ zwolnienia grupowe w 2009 i 2010 roku dokonywane przez przedsiębiorstwa znajdujące się na terenie powiatu poznańskiego. W sumie ponad 90 przedsiębiorstw zwolniło ponad 3 tys. osób, w tym

około 70% zamieszkiwało na terenie Poznania a 30% na terenie powiatu poznańskiego (www.bip.powiat.poznan.pl, 5.09.2011). Na 28 osób, które zaznaczyły w kwestionariuszu ankiety odpowiedź iż są absolwentami i nie udało im się jeszcze znaleźć zatrudnienia 60% posiadało wykształcenie wyższe. Dobrowolnie wypowiedziało umowę o pracę ogółem 25 bezrobotnych, spośród których 72% deklarowało iż posiada wykształcenie średnie.

Wykres 1. Przyczyna pozostawania bezrobotnym deklarowana przez respondentów
Figure 1. Cause of unemployment declared by the respondents

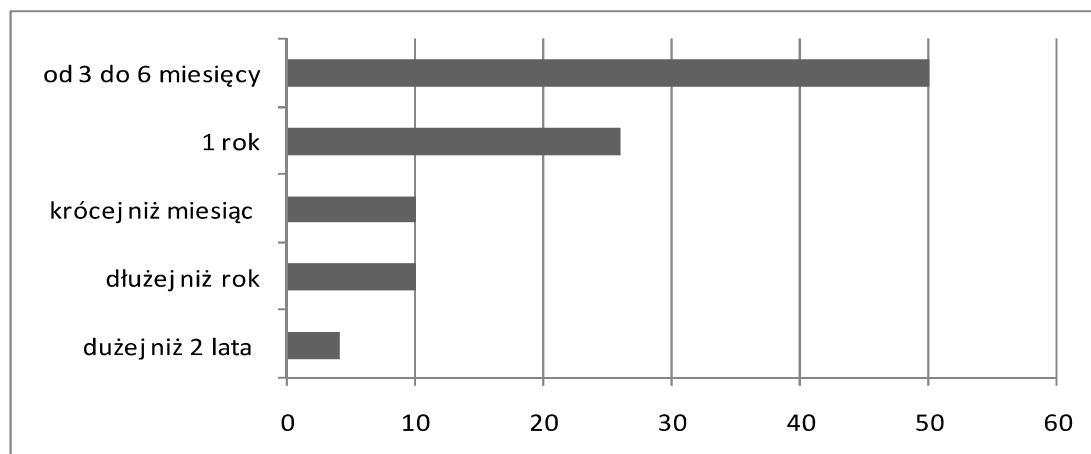

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

Struktura bezrobotnych w grupie badawczej kształtuje się podobnie jak statystyki PUP dla powiatu poznańskiego (www.bip.powiat.poznan.pl, 5.09.2011). Co drugi badany posiadał status osoby bezrobotnej przez okres krótszy niż 6 miesięcy. Wśród nich przeważały osoby młode do 25 roku życia (wyk. 2). Ważniejszym problemem jest jednak bezrobocie długookresowe, wśród ankietowanych co czwarty respondent przyznał, że nie posiada pracy przez przynajmniej rok. Bezrobocie to bardzo często zamienia się w stan permanentny, co w praktyce powoduje ekskluzję tej grupy. Bezrobocie długotrwałe stanowi największe zagrożenie zarówno dla jednostki, jak i całego gospodarstwa domowego, ponieważ im dłuższy okres pozostawania bez zatrudnienia, tym większa bariera do ponownego wejścia na rynek pracy. Aktywizacja zawodowa takich osób jest szczególnie trudna i wymaga zarówno zdobycia nowych umiejętności, jak i polepszania już posiadanych. Długi proces poszukiwania pracy często powoduje zniechęcenie bezrobotnych do ponownych starań. Pracodawcy niechętnie zatrudniają takie osoby, ponieważ bardzo często w okresie dezaktywizacji tracą one umiejętności niezbędne w danym zawodzie, dodatkowo dochodzą również pewnego rodzaju uprzedzenia i stereotypy w stosunku do tej grupy osób¹.

¹ Borkowska S., *Rynek Pracy wobec integracji z Unią Europejską*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa, 2002, s. 336.

Wykres 2. Okres pozostawania bez pracy
Figure 2. Duration of unemployment

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=150.

Zaledwie dwóch na pięciu badanych ma prawo do pobierania zasiłku z tytułu posiadania statutu osoby bezrobotnej. Około 45% osób posiadających prawo do pobierania zasiłku była w wieku od 26 do 35 lat, należy zatem stwierdzić, że zasoby siły roboczej są marnotrawione. W myśl prawa Say'a każda podaż wymusza popyt, w związku z czym, istnienie zasiłków a także ich stosunkowo wysoki poziom powoduje, że wśród bezrobotnych pojawiają się osoby, którym nie zależy na pracy, a czas trwania ich zatrudnienia zazwyczaj wynosi tyle ile jest niezbędne do otrzymywania zasiłku od państwa. Według Wojciechowskiego² długość okresu poszukiwania pracy zależy przede wszystkim od wysokości i okresu pobierania zasiłku oraz kryteriów dostępności tej formy pomocy. Wypłacanie wysokich i długookresowo przyznawanych zasiłków łagodzi finansowe konsekwencje utraty pracy, ale jednocześnie zwiększa płacowe oczekiwania bezrobotnego. Bezrobotni nie są skłonni podejmować pracę, która w niewielkim stopniu jest wyższa od dotychczasowego świadczenia.

Uczestnictwo respondentów w działaniach realizowanych przez PUP i jego ocena

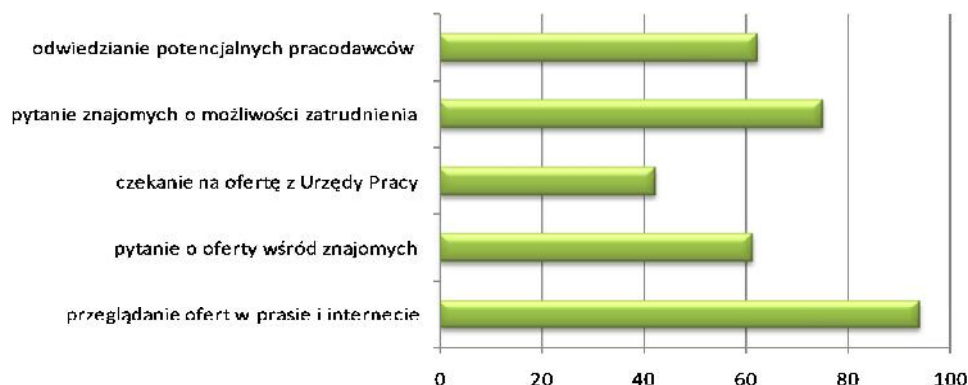
Participation of respondents in the operations of the PUP and its evaluation

Z analizy odpowiedzi osób bezrobotnych uczestniczących w badaniu wynika, że najczęstszym sposobem poszukiwania przez nich pracy jest przeglądanie ogłoszeń w prasie i internecie. Odpowiedzi takiej udzieliły 92 osoby, czyli 87% ogółu badanych (wyk. 3). Drugą z najczęściej udzielanych odpowiedzi było pytanie o oferty pracy znajomych. Taką odpowiedź zaznaczono w ponad 70%

² Wojciechowski W., *Skąd się bierze bezrobocie?*, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa, 2008, s. 11.

przypadków. Na nieco niższym poziomie około 58% ukształtowała się ilość respondentów, którzy podczas procesu poszukiwania pracy deklarowali kierowane do znajomych zapytania na temat posiadanych przez nich informacji dotyczących możliwości zatrudnienia oraz odwiedzania potencjalnych pracodawców z zapytaniami o aktualne możliwości zatrudnienia.

Wykres 3. Sposoby poszukiwania pracy przez osoby bezrobotne uczestniczące w badaniu
Figure 3. The methods of job searching by unemployed people participating in the study

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

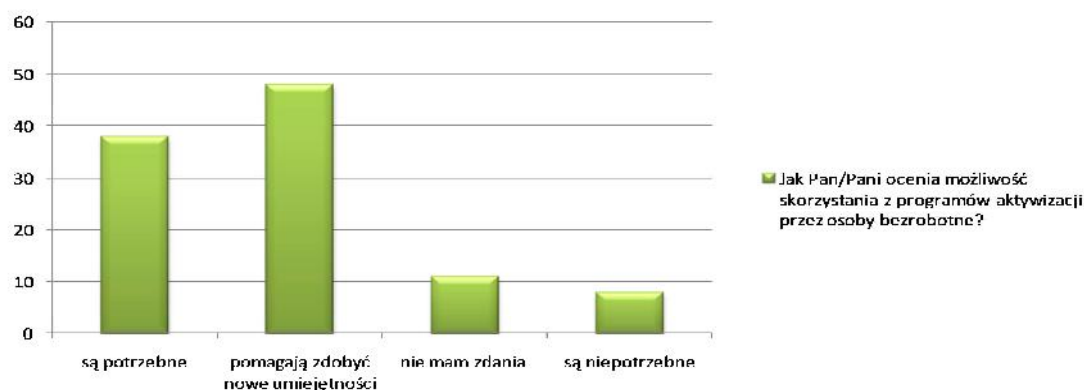
Ankietowani z reguły mają znikomą wiedzę na temat działań aktywizacyjnych prowadzonych przez PUP w Poznaniu. Blisko połowa z nich nie wie, co Urząd ma w swojej ofercie, co trzeciego respondenta zupełnie nie interesuje ta oferta. Może to świadczyć o bierności tej grupy. Zazwyczaj osoby te faktycznie nie są zainteresowane podjęciem pracy, interesuje je głównie uzyskanie świadczenia. Podczas osobistych rozmów część z nich przyznawała się do posiadania pracy nierejestrowanej, a otrzymanie przez nich jakiegokolwiek oferty aktywizacyjnej wiązałoby się bądź to z koniecznością rezygnacji z dotychczasowego zatrudnienia, lub też z utratą zasiłku, w związku z koniecznością rezygnacji z oferty.

Większość badanych (45%) określiło, iż uczestnictwo w programach aktywizacji bezrobotnych pomaga w zdobyciu nowych umiejętności (wyk. 4). Około 36% wśród badanych uznało, że programy aktywizacyjne są potrzebne, ponieważ dzięki nim łatwiej znaleźć pracę. Znacznie mniejsza ilość osób odpowiedziała, iż nie są one potrzebne. Jednym z założeń uczestnictwa osób bezrobotnych w programach aktywizacyjnych jest nie tylko uzyskanie nowych umiejętności, ale także niedopuszczenie do utraty kwalifikacji i dotychczasowych kompetencji zawodowych. Należy jednak przy tym pamiętać, że ogół działań podejmowanych w ramach aktywnej polityki rynku pracy ma przede wszystkim aktywizować bezrobotnych, ułatwić dopasowanie struktury podaży i popytu na rynku pracy, zwiększać produktywność siły roboczej a poprzez wymuszanie

gotowości podjęcia zatrudnienia przez bezrobotnych skutecznie zmniejszać jego rozmiary³.

Wykres 4. Ocena możliwości uczestnictwa w programach aktywizacji bezrobotnych organizowanych przez PUP

Figure 4. Evaluation of the possibility to participate in programs organized by PUP the activation of the unemployed

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

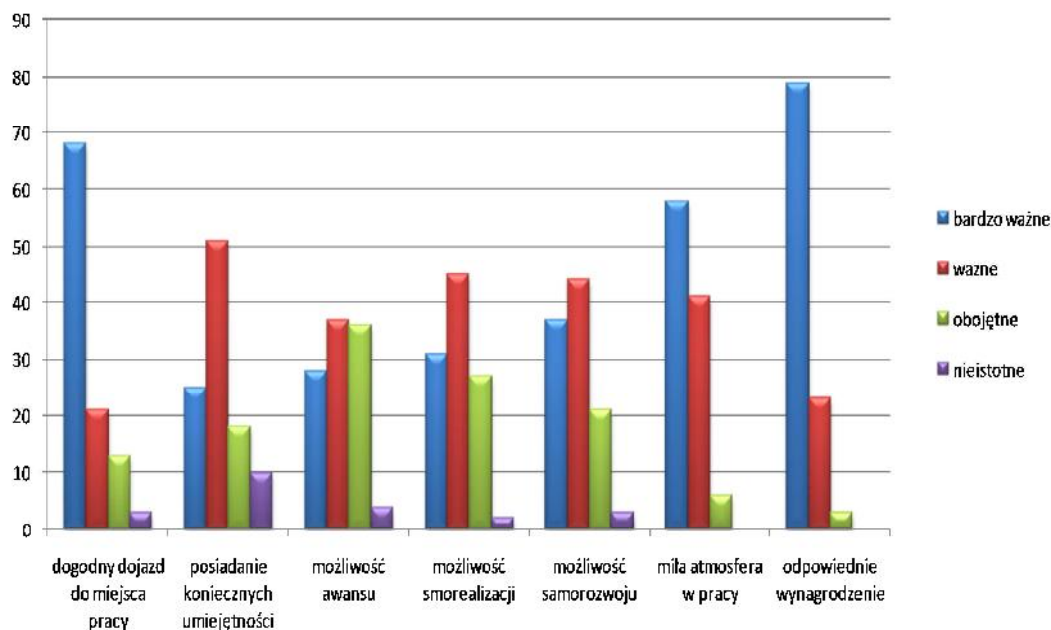
Bezrobocie w Polsce ma charakter strukturalny, dlatego procesy aktywizacyjne oprócz indywidualnego dopasowania oferty powinny ukierunkowywać bezrobotnych według zgłaszanego przez pracodawców zapotrzebowania⁴. Szkolenia muszą uwzględniać aktualne zapotrzebowanie pracodawców na odpowiednie kwalifikacje i umiejętności. Należy skończyć z dotychczasowym i w wielu grupach popularnym myśleniem, że każde szkolenia dla bezrobotnych są dla nich przydatne i efektywne. Przeprowadzane zajęcia muszą przyczyniać się do zwiększenia poziomu zatrudnienia, w związku z czym muszą wyposażać bezrobotnych w umiejętności specjalistyczne związane z obsługą urządzeń technicznych, pracą z komputerem, czy programami informatycznymi. Skuteczna aktywizacja osób bezrobotnych uzależniona jest od wielu czynników. Jednym z podstawowych warunków umożliwiających wzrost zatrudnienia wśród osób bezrobotnych jest dostateczna liczba ofert pracy. Im mniejsza liczba osób bezrobotnych na jedną ofertę pracy tym większe prawdopodobieństwo powodzenia aktywizacji. Można zauważyć, że spadająca ilość oferowanych miejsc pracy nie idzie w parze z coraz mniejszymi oczekiwaniami bezrobotnych w stosunku do niej. Dla większości osób (75%) najważniejsze jest wynagrodzenie, tylko dla nieco mniejszej grupy (65%) dogodny dojazd, czy też miła atmosfera (ponad 50%) (wyk. 5).

³ Dach Z., *Państwo a rynek we współczesnej gospodarce*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa, 2008, s. 39.

⁴ Kabaj M., *Badanie bezrobocia długotrwałego*, Wydawnictwo IPiSS, Warszawa, 2001. s. 22.

Wykres 5. Istotność poszczególnych czynników dotyczących nowego miejsca pracy wg bezrobotnych

Figure 5. The significance of individual factors on the new jobs by the unemployed

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

Można zauważyć, że chociaż wynagrodzenie jest dla bezrobotnych i osób poszukujących pracy ważne, to kwota, jaką oczekują nie jest zbyt wysoka. Dwóch na pięciu respondentów oczekuje kwoty wyższej niż 2 tys. złotych, ale ponad połowa badanych liczy, że ich wynagrodzenie osiągnie kwotę chociażby równą 2 tys. zł (wyk. 6). Można zaobserwować, że wyższe oczekiwania mają osoby, które posiadają pracę nielegalną, albo wysokość zasiłku jest wystarczająca do przeżycia. Wśród osób, które nie posiadają pracy przez dłuższy czas podawana kwota jest z reguły niższa. Można zauważyć, że satysfakcjonujące wynagrodzenie nie jest równoznaczne z wynagrodzeniem godziwym, które w myśl Borkowskiej⁵, równoznaczne jest z takimi świadczeniami, które zapewniają pracownikowi oraz jego rodzinie godziwy poziom życia.

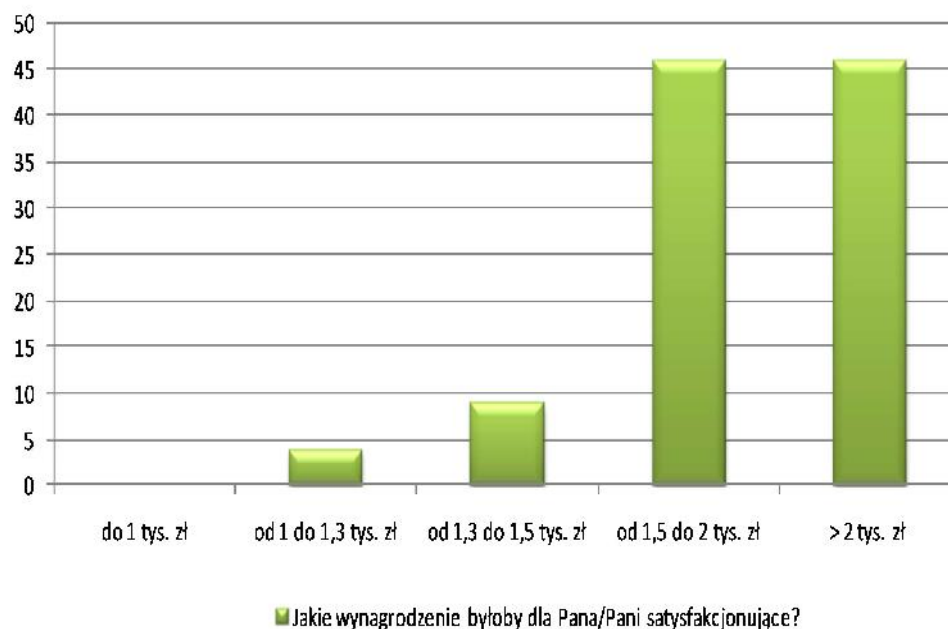
Przeprowadzone badania wskazują, że dla większości osób poszukujących pracę jest obojętne, jakie stanowisko otrzymają. Z jednej strony może to świadczyć o tym, że długi okres pozostawania bez pracy osłabia aspiracje zawodowe, z drugiej zaś o braku wiary w możliwość uzyskania jakiegokolwiek zatrudnienia, a przez to godzenie się na każdą pracę. Długotrwałe pozostawanie bez pracy sprzyja podejmowaniu pracy na gorszych warunkach. Znamienny w Polsce jest fakt, że bezrobotni wolą przyjąć pracę, która nie jest zgodna z ich oczekiwaniami, niż podjąć pracę w miejscu oddalonym od dotychczasowego zamieszkania. Zaledwie kilku badanych zdecydowałoby się na zmianę miejsca za-

⁵ Borkowska S., *Prawo do wynagrodzenia godziwego a negocjowanie*, [w:] *Prawo do płacy godziwej*, red. K. Rynkiewicz, Studia i Materiały, z. 8, IPISS, Warszawa, 1994, s. 57.

mieszkania, gdyby było to warunkiem zatrudnienia. Niska mobilność połączona z niskimi kwalifikacjami zawodowymi, powoduje, że w przypadku braku pracy w zawodzie wyuczonym, bezrobotni są skłonni podjąć jakąkolwiek pracę, co w efekcie może zagwarantować utrzymanie poziomu życia powyżej minimum socjalnego. Chociaż z jednej strony bezrobotnym jest obojętne jaką pracę podejmą, z drugiej najrzadziej wskazują, że mogłaby to być praca fizyczna. Jest to sprzeczne z zapotrzebowaniem rynkowym. Pracodawcy w 2010 roku (w powiecie poznańskim) najwyższy popyt zgłaszali właśnie na osoby z wykształceniem zawodowym do wykonywania prac fizycznych – m.in. kucharzy, kelnerów, sprzedawców, pracowników usług remontowo-instalacyjnych, itp.

Wykres 6. Wysokość satysfakcjonującego wynagrodzenia

Figure 6. Height of satisfactory salary

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

Ocena skuteczności działania PUP ***Evaluation of the effectiveness of PUP***

Według Organiściak-Krzykowskiej⁶ utrzymywanie zasiłków na wysokim poziomie zbliżonym do płacy minimalnej oraz ich długi okres wypłacania niezależny od aktywnego poszukiwania pracy sprzyja utrzymywaniu się bezrobociu i zniechęca do poszukiwania pracy. Świadczenia dla bezrobotnych stają się

⁶ Organiściak-Krzykowska A., *Regionalne uwarunkowania bezrobocia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2006.

często metodą na życie, sprzyjają powstawaniu biernych postaw. Beneficjenci pomocy nie są skłonni zakładać własnej działalności, aby móc samemu wychodzić z bezrobocia. Mimo rozwoju w ostatnich latach, nadal rzadkością są spółdzielnie socjalne, przedsiębiorstwa społeczne, czy też centra integracji społecznej. Mogłyby one stać się przyczynkiem do zwiększania aktywności osób, jednak bardzo często nadal odbierane są pejoratywnie, co utrudnia ich rozwój. Uczestnictwo w takich formach aktywizacji dla wielu osób oznacza stygmatyzację i formę naznaczenia, jako osoby mniej zaradnej życiowo. Względnie wysokie zasiłki powodują wpadanie w pułapkę pomocy. Beneficjenci zniechęcają się do poszukiwania pracy, co wynika z rozminięcia się ich oczekiwań co do potencjalnych zarobków, a proponowanego im wynagrodzenia. Dla świadczeniobiorców praca nie jest alternatywą w porównaniu z dochodem zastępczym otrzymywanym z urzędu pracy. Nie widzą większego sensu w podejmowaniu pracy, ponieważ pomoc, którą otrzymują jest niewiele mniejsza, a często nawet wyższa od oferowanego na rynku wynagrodzenia. Zasiłki wówczas zamiast funkcji kompensacyjnej, pełnią funkcję normalnego wynagrodzenia za „brak aktywności”. Nie można zatem mówić, że amortyzują utratę zatrudnienia, czy też przeciwdziałają ubóstwu, ale bardziej należy je rozpatrywać w kategorii czynnika zagrażającego gospodarce. Beneficjenci pomocy dostają środki pieniężne, które nie są efektem ich aktywności wytwórczej, czy usługowej, ale wynikają wyłącznie z faktu, że nie pracują. Z ekonomicznego punktu widzenia zasiłki nie spełniają wówczas roli motywacyjnej, jednak w opinii badanych są one zasadne, ponieważ mogą poprawić sytuację życiową, a w sytuacji braku jakiegokolwiek innego dochodu stanowią istotne uzupełnienie zasobów gospodarstw domowych. Zaledwie 7% ankietowanych podziela obawy ekonomistów, że zasiłki zniechęcają do poszukiwania pracy (wyk. 7).

System zasiłków powinien funkcjonować w sposób zachęcający do aktywnego poszukiwania zatrudnienia. Różnica pomiędzy dostępną ofertą pracy a zasiłkiem powinna kształtować się na takim poziomie, aby po odliczeniu kosztów związanych z faktem podjęcia pracy (koszty dojazdu, ubioru, itp.) zachęcała podjęcia zatrudnienia⁷. Oprócz wielkości zasiłków i systematyczności ich otrzymywania, bardzo ważnym elementem są kryteria upoważniające do uzyskania świadczenia. Większość ankietowanych (40%) uznała, że są one niepoprawnie sformułowane, co utrudnia aplikację wniosków. Dodatkowo wśród respondentów panuje opinia, że pomoc finansowa powinna być przyznawana wszystkim osobom niepracującym bez względu na ich zaangażowanie w poszukiwanie pracy, a także sytuację materialną gospodarstwa domowego (wyk. 8). Nieznacznie mniejsza ilość osób (36%) uznała, że obecnie obowiązujące zasady przyznawania zasiłków są odpowiednie. Pozytywną opinię o dotychczasowych kryteriach miały głównie osoby, które te świadczenia już

⁷ Kabaj M., op. Cit., s. 16.

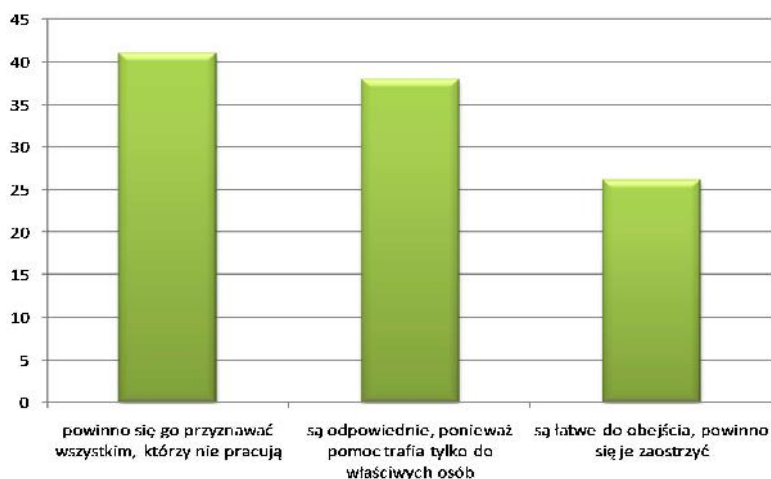
otrzymują (ponad 90%). Powstaje zatem pytanie, co w istotnej mierze wpływa na ocenę kryteriów otrzymywania świadczeń? Czy faktycznie kryteria są odpowiednie? Około 24% osób uważa, że kryteria przyznawania zasiłków dla osób bezrobotnych powinny być zaostrzone, ponieważ zbyt łatwo je obejść w wyniku czego pomoc nie zawsze trafia do osób, które jej potrzebują. Podczas rozmów, można było zauważyć, że świadczeniobiorcy zdawali sobie sprawę, że pomoc powinna mieć charakter przejściowy między dochodami z pracy zakończonej a kolejnej podejmowanej. Jednocześnie widząc niedoskonałości systemu świadczeniowego bardzo często zwracali uwagę, że niewykorzystanie pomocy było by błędem z ich strony. Nie widzą problemu, w tej formie zaradności, często w trakcie prowadzonych wywiadów ankietowych formułują osądy, z których wynika, że nie zdają sobie sprawy, że żyją na koszt innych osób. Dla wielu z nich życie za pieniądze państwowe jest urzeczywistnieniem sprawiedliwości społecznej. Inni przejawiają roszczeniowy styl życia, zakładając, że pomoc od państwa im najzwyczajniej się należy. Przesuwając się do sfery pomocy na dłuższy czas samodzielnie pozbawiają się możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym, ekonomicznym, czy też politycznym. w tym znaczeniu pomoc staje się utrwalaczem bezrobocia i ubóstwa, często na wiele lat.

Wykres 7. Zasadność przyznawania zasiłku osobom bezrobotnym według badanych
Figure 7. The legitimacy of granting benefits to the unemployed by the respondents

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

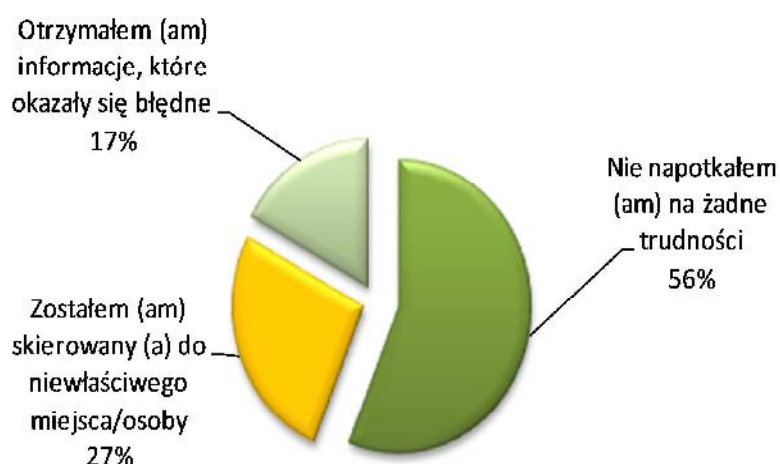
Wykres 8. Ocena kryteriów przyznawania zasiłków dla osób bezrobotnych wg badanych
 Figure 8. Assessment criteria for the granting of allowances for the unemployed by the respondents

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych, n=105.

Zdecydowana większość respondentów (75%) deklaruje, że odwiedza PUP raz w miesiącu, zaledwie co ósmy bywa tam częściej. Można zatem zauważyć, że bezrobotni rzadko bywają w urzędzie z własnej woli, ich wizyta wynika głównie z obowiązku. Urzędnicy PUP wyznaczają bezrobotnym terminy spotkań, na których obecność jest obowiązkowa. W przypadku nie dostosowania się do wyznaczonego terminu bez odpowiedniego, wcześniejszego powiadomienia bezrobotnemu zostaje odebrany jego status a wraz z nim ewentualnie pobierany zasiłek (www.pup.poznan.pl, 5.09.2011). Z badań wynika, że ponad połowa badanych, nie napotkała na żadne trudności w trakcie pobytu w PUP. Jednak aż co trzeci respondent skarżył się, że został skierowany do niewłaściwego miejsca lub osoby, a co siódmy twierdził, że otrzymał od urzędników informacje, które okazały się błędne (wyk. 9). Kontakt z urzędnikiem jest dla wielu bezrobotnych jedynym źródłem informacji o możliwości uzyskania pracy, czy też świadczenia. Można zaobserwować, że większość z badanych ma trudności z poszukiwaniem informacji w Internecie, na stronach urzędów, czy też za pomocą tablic informacyjnych. Problemy z uzyskaniem dokładnych wiadomości rzutują na ocenę pracowników PUP. Zaledwie co trzeci ankietowany jest zadowolony ze sposobu obsługi. Najwięcej badanych oceniło pomoc oferowaną przez PUP jako pozorną, a sam kontakt za zbędny, ponieważ podczas poszukiwania pracy muszą liczyć przede wszystkim na siebie. Co piąty respondent uznał, że działalność PUP stwarza możliwości polepszenia posiadanych kwalifikacji, co w konsekwencji ułatwia znalezienie zatrudnienia.

Wykres 9. Ocena skuteczności działań PUP w Poznaniu
 Figure 9. Evaluation of the effectiveness of the PUP in Poznań

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

Jednym z celów, jakie zakłada Krajowy Plan Działań jest ciągle podwyższanie jakości usług pośrednictwa pracy i pośrednictwa zawodowego. Rozumie się przez to doskonalenie posiadanych przez pracowników urzędu umiejętności, poszerzanie wiedzy oraz udoskonalanie metod pośrednictwa pracy. Zakłada się również polepszenie jakości prowadzonych usług szkoleniowych w ramach programów aktywizacji osób bezrobotnych¹. Jednak ponad połowa badanych przyznała, że nie zna ani jednej osoby, która uzyskałaby zatrudnienie na skutek pomocy z PUP. Zaledwie co trzeci ankietowany przyznał, że zna jedną taką osobę, a co szósty, że zna takich osób kilka. Można zatem zauważyć, że celowość działań urzędu jest niewielka. Działania projakościowe w PUP powinny zmierzać również do poprawy jakości obsługi przez urzędników. Z badań wynika, że w skali 5-punktowej, respondenci oceniają życzliwość urzędników na poziomie 3, jeszcze gorzej wypada ich kompetencja i wiarygodność (poniżej 3 pkt.), szybkość i sprawność (ok. 2,5 pkt.) oraz dogodność terminów (2,3 pkt.)

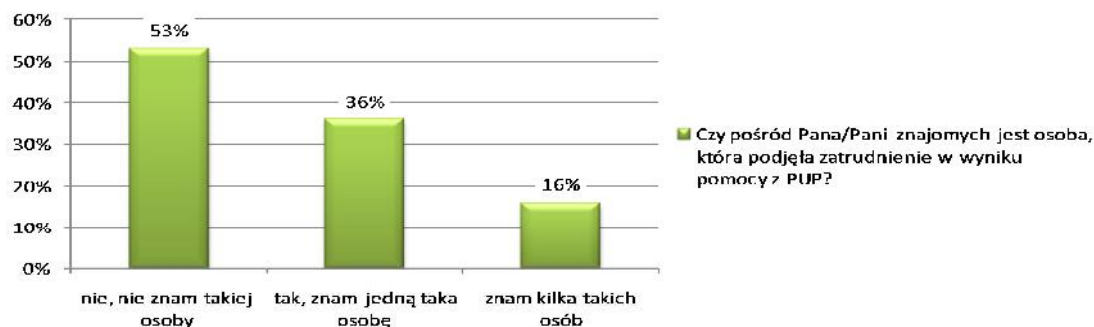
Co trzeci respondent zaznacza, że załatwienie spraw w PUP wymaga zbyt wiele czasu. Co piąty z kolei uznał, że urząd działa poprawnie i nie potrzebne jest wprowadzenie zmian. Podobny odsetek badanych udzielił odmiennej odpowiedzi, iż urząd nie funkcjonuje poprawnie i potrzebne jest wprowadzenie zmian (wyk. 11). Urzędy pracy w sposób aktywny powinny pomagać poszukiwaniu zatrudnienia. Pomoc ta powinna uwzględniać zapoznanie z realiami rynku pracy i w miarę możliwości dobór odpowiedniego miejsca pracy lub ewentualne przekwalifikowanie. Aby umożliwić realizowanie tych celów urzędnicy

¹ Dach Z., op .cit., s. 43.

powinni poświęcić swój czas na udzielanie indywidualnych porad zawodowych w szczególności dla osób długotrwale bezrobotnych².

Wykres 10. Liczba osób w środowisku ankietowanych, które podjęły zatrudnienie w wyniku działań PUP

Figure 10. Number of people surveyed in the environment who took up employment as a result of PUP

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

Wykres 11. Ocena poprawności funkcjonowania PUP

Figure 11. Validation of the functioning of the PUP

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badań ankietowych.

W badaniu poddano również ocenie stronę internetową poznańskiego PUP. Co trzeci respondent nie wyraził żadnej opinii. Około 30% ankietowanych uznało, że strona internetowa powinna zawierać więcej informacji, natomiast 27% oceniło ją jako pomocną w odnalezieniu potrzebnych informacji.

² Kabaj M. op. cit. s. 16.

Zakończenie

Conclusion

Urzędy pracy nie prowadzą w wystarczającym stopniu aktywnej polityki przeciwdziałania bezrobociu. Brak odpowiednich narzędzi, a często odpowiednio wykwalifikowanej kadry powoduje, że instytucje te ograniczają się głównie do działań pasywnych. Istotną wadą takiej bezpośredniej pomocy jest jej krótkofalowy i zazwyczaj powierzchowny charakter. Korzystniejszym rozwiązaniem jest tworzenie szans uzyskania pracy, a także tworzenia własnych mikroprzedsiębiorstw, co pozwoliłoby zaktywizować beneficjentów PUP i pobudzić ich do działań przyczyniających się do wzrostu zamożności. Rolą państwa nie są bezrefleksyjne działania związane z pasywną polityką interwencyjną, pozbawione przemysłu odnośnie stanu gospodarki, ale działanie na rzecz całego społeczeństwa w wyniku przemyślanych działań prewencyjnych. Obniżenie podatków, preferencje dla osób zakładających własną działalność, czy też ograniczenie biurokracji mogłoby przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia, a w efekcie do poprawy poziomu życia społeczeństwa, a tym samym dobrodziejstwo rozwoju rozprzestrzeniło się stopniowo na wszystkie osoby.

Literatura

Bibliography

- Borkowska S., *Prawo do wynagrodzenia godziwego a negocjowanie*, [w:] *Prawo do płacy godziwej*, red. K. Rynkiewicz, Studia i Materiały, z. 8, IPiSS, Warszawa, 1994.
- Borkowska S., *Rynek Pracy wobec integracji z Unią Europejską*, Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa, 2002.
- Dach Z., *Państwo a rynek we współczesnej gospodarce*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Warszawa, 2008.
- Kabaj M., *Badanie bezrobocia długotrwałego*, Wydawnictwo IPiSS, Warszawa, 2001.
- Organiściak-Krzykowska A., *Regionalne uwarunkowania bezrobocia*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, 2006.
- Wojciechowski W., *Skąd się bierze bezrobocie?*, Forum Obywatelskiego Rozwoju, Warszawa, 2008.
- www.bip.powiat.poznan.pl

Oczekiwania bezrobotnych wobec PUP w Poznaniu

Streszczenie

W artykule przedstawiono wyniki badań dotyczących odbioru działań Powiatowego Urzędu Pracy w Poznaniu przez bezrobotnych. Wyniki badań wskazują, że działania prowadzone przez

PUP nie są oceniane pozytywnie, a urząd nie prowadzi w wystarczającym stopniu aktywnej polityki przeciwdziałania bezrobociu. Bezrobotni respondenci zwracają uwagę na długi czas oczekiwania na pomoc oraz znikomą wartość tej pomocy. Beneficjenci pomocy zwracają również uwagę na niewielki zakres działań urzędu oraz trudny dostęp do informacji o instrumentach wspierania osób bezrobotnych.

Expectations of unemployment to work office in Poznan

Summary

The article presents the results of pilot studies for the reception activities of the District Labour Office in Poznań by the unemployed. The results indicate that the activities of the PUP are not evaluated positively, and the office does not sufficiently active policy of combating unemployment. Unemployed respondents draw attention to the long waiting time for help and a negligible amount of this aid. Beneficiaries of the aid also highlight a small range of activities of the office and difficult access to information about the instruments to support the unemployed.